

directions of the regional market infrastructure of tourist services has been offered. Adapting the conceptual scheme for the development of the infrastructure of the regional tourism services market at the regional level to the tourism services market of the Transcarpathian region, three main directions of development of the tourist infrastructure in the Transcarpathian region have been identified: ensuring the conformity of the qualitative and quantitative characteristics of the tourist product to the needs of consumers; creation of a rational scheme for tourist routes; provision of innovative and investment infrastructure in the tourism market structure, development of new tourism technologies, including information technologies. Scientific novelty of the obtained results consists in applying the targeted approach to the analysis of the tourism services market infrastructure and considering the significance of individual elements from the point of view of obtaining a certain social or economic effect based on the formation and satisfaction of demand in the tourist services market. Practical significance consists in identifying the main problems of infrastructure provision of the tourism services market for their priority solution. Prospects for further research are the development of proposals for the development of innovative and financial and investment infrastructure in the tourism market system of the region.

Key words: tourist infrastructure, infrastructure of the tourism services market of the region, tourism industry of the region, directions of development of the the tourist services market infrastructure in the region, regional studies.

Одержано 14.04.2018 р.

УДК 332.1:338.48(477.8)(045)

Ліба Наталія Степанівна,
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування та маркетингу,
Мукачівський державний університет

ОЦІНКА НАСЛІДКІВ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ В СОЦІАЛЬНІЙ ТА ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРАХ КАРПАТСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУ

У сучасних умовах господарювання розвиток вітчизняного промислового комплексу залишається основою соціально-економічного розвитку країни. Разом з тим необхідність децентралізації державних функцій з управління соціально-економічним розвитком регіонів, у т. ч. розвитком регіональних промислових комплексів, обґрунтовує доцільність проведення наукових досліджень з розробки стратегій промислового розвитку регіонів. Застосування оцінки промислового потенціалу регіонів при цьому стає важливим інструментом стратегічного планування та управління розвитком промисловості регіонів. У якості основних параметрів моніторингу (діагностики) розвитку промислового комплексу регіону пропонуються поняття результативності системи заходів регіональної промислової політики з позицій ступеня досягнення запланованих параметрів та результатів розвитку. У якості параметрів результативності також доцільно визначити ефективність управління економічною системою регіону та забезпечення збалансованості соціально-економічного розвитку Карпатського економічного району. Мета статті полягає в обґрунтуванні основних етапів системної економічної діагностики розвитку промислового комплексу регіону. В процесі проведення досліджень автором застосовано основні методи економічного аналізу, статистичні методи дослідження, причинно-наслідкові методи економічного аналізу. Автором запропоновано методіку системної економічної діагностики розвитку промислового комплексу регіону, яка включає такі етапи: оцінку відповідності фактичних параметрів розвитку оціночним за основними складовими економіки мезорегіону та його промислового комплексу; оцінку результативності управлінських заходів спрямованих на стимулювання розвитку промислового комплексу Карпатського економічного району; оцінку збалансованості розвитку промислового комплексу регіону. Сформульовано рекомендації прикладного характеру, спрямовані на уточнення складових регіональної промислової політики областей Карпатського економічного району. Обґрунтовано, що в основу забезпечення збалансованості розвитку промислового комплексу регіону повинна бути закладена активна регіональна промислова політика, спрямована на побудову ефективного, конкурентоспроможного і високотехнологічного промислового комплексу регіону. Подальші дослідження будуть спрямовані на обґрунтування поточних завдань розвитку областей Карпатського економічного району.

Ключові слова: економічна діагностика, регіональний розвиток, Карпатський економічний район, регіональна промислова політика.

ВСТУП

Постановка проблеми. Сучасні процеси регіоналізації покликані до життя двома обставинами: по-перше, глобалізацією світового господарства, а по-друге, самоідентифікацією окремих територій в межах

національного господарства. Становлення регіону (території) як самостійного суб'єкту економічних, соціальних, екологічних та політичних відносин, всередині держави й за її межами актуалізує проблему виявлення (пошуку), ідентифікації (ототожнення) та нейтралізації обставин та умов, які погіршують його

становище. Вирішення цієї та споріднених з нею проблем стає можливим за умови застосування економічної діагностики до дослідження параметрів регіонального розвитку. При чому, важливого значення набуває саме застосування системного підходу до розгляду ситуацій та проблем функціонування регіону. Тобто розгляд регіону з позиції території, економічної системи та економічного простору дозволяє не лише виявляти особливі його властивості системної природи, але і вказувати на способи вирішення проблемної ситуації. У зв'язки з цим розробка або формування методології економічної діагностики регіонального (територіального) розвитку є досить актуальною та своєчасною в сучасних умовах проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженнями регіональних проблем, зокрема проблемами діагностики соціально-економічного розвитку, активно займалися як вітчизняні, так і зарубіжні учені. Ці проблеми відображені в працях Н. Агафонов, Н. Баранського, А. Гранберга, В. Грішина, Р. Ефімової, В. Ільїна, В. Кистанова, І. Кладченко, Н. Колосовського, В. Крісталлера, В. Лексина, А. Леша, О. Літовки, А. Малініна, Г. Паламаренко, Дж. Стрікланда, П. Друкера, Г. Мінцберга, М. Портера, Т. Райнера, Е. Сафонова, М. Степанова, А. Чеботарева, Е. Шарафанової, А. Швецова, А. Шилова та інших. Проте, незважаючи на значний обсяг досліджень, питання побудови комплексних систем діагностики соціально-економічного розвитку регіону досліджено не в повному обсязі.

Постановка завдання (мета статті). Мета статті полягає в обґрунтуванні основних етапів системної економічної діагностики розвитку промислового комплексу регіону.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У якості основних параметрів моніторингу (діагностики) розвитку промислового комплексу регіону пропонуються поняття результативності системи заходів регіональної промислової політики з позицій ступеня досягнення запланованих параметрів та результатів розвитку. У якості параметрів результативності також доцільно визначити ефективність управління економічною системою регіону та забезпечення збалансованості соціально-економічного розвитку областей Карпатського економічного району.

Характеристика основних етапів системної економічної діагностики розвитку промислового комплексу регіону:

Етап 1. Оцінка відповідності фактичних параметрів розвитку оціночним за основними складовими економіки мезорегіону та його промислового комплексу.

Оснву оціночних параметрів розвитку за складовими економіки мезорегіону (областей Карпатського економічного району) формують показники, включені до переліку індикаторів, на досягнення прогнозованих значень яких спрямована Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року [5] та планові показники, визначені та закріплені у стратегіях розвитку областей Карпатського економічного району [13, 11, 12, 14]. Проміжним етапом оцінки індикаторів виступає 2016 рік, що створює можливості для контролю досягнення запланованих показників (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка відповідності фактичних параметрів розвитку оціночним за основними складовими економіки Карпатського економічного району

Показник	2016 рік		Відх. (+, -)	2020 рік Прогноз
	Прогноз	Факт		
1. Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) у розрахунку на одну особу, грн.				
Закарпатська	23607	22989*	-618	32053
Івано-Франківська	32156	33170*	1014	43215
Львівська	33501	37338*	3837	45332
Чернівецька	21654	20338*	-1316	30451
2. Наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн.				
Закарпатська	19295	25045	5750	26656
Івано-Франківська	23022	29975	6953	29987
Львівська	24233	33674	9441	31215
Чернівецька	21254	26838	5584	27926
3. Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу, дол. США				
Закарпатська	378	260	-118	560
Івано-Франківська	678	614	-64	928
Львівська	743	497	-246	963
Чернівецька	79	66	-13	96
4. Експорт товарів у розрахунку на одну особу, дол. США				
Закарпатська	1275	926	-349	1585
Івано-Франківська	572	395	-177	832
Львівська	623	496	-127	785
Чернівецька	176	116	-60	239
5. Кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення, од.				
Закарпатська	65	38	-27	74
Івано-Франківська	69	47	-22	78

Львівська	85	58	-27	92
Чернівецька	61	36	-25	73
<i>6. Кількість середніх підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення, од.</i>				
Закарпатська	3	2	-1	5
Івано-Франківська	4	2	-2	6
Львівська	5	3	-2	7
Чернівецька	3	2	-1	5

* дані наведено за 2015 рік

Джерело: розраховано автором на основі [10; 6-9]

За результатами проведеного аналізу можна зробити висновок, що за основними показниками соціально-економічного розвитку областей району спостерігається невиконання прогностичних показників: фактичні значення валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу не відповідають оціночним індикаторам у Закарпатській та Чернівецькій областях, що засвідчує недостатній рівень їх економічного розвитку. У Івано-Франківській та Львівській областях спостерігається перевищення прогностичних величин; фактичні значення наявного доходу у розрахунку на одну особу у всіх областях району перевищують прогностичні оціночні значення, що засвідчує зростання рівня доходів населення району; негативними є тенденції щодо параметрів зовнішньоекономічної діяльності у всіх областях району.

Відповідно до Концепції загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року визначено такі основні очікувані оціночні параметри: зростання індексу промислової

продукції на 2-2,2 відсотка щороку; зростання частки інноваційної продукції в обсязі виробництва промислової продукції до 50 відсотків; зростання частки промислових підприємств, що провадять інноваційну діяльність, до 25 відсотків; підвищення реальної заробітної плати працівника промисловості очікується на рівні 10-15 відсотків щороку; зменшення залежності від імпорту промислових товарів завдяки освоєнню їх виробництва вітчизняними підприємствами, що дасть змогу знизити темпи щорічного приросту до 9-9,5 відсотка; забезпечення середньорічних темпів приросту експорту промислової продукції не менш як на 7-10 відсотків; зменшення обсягу споживання енергоресурсів шляхом модернізації енерговитратного технологічного обладнання промислових підприємств.

Станом на кінець 2016 року більшість з задекларованих значень оціночних параметрів на рівні областей досягнуто не було (табл. 2).

Таблиця 2

Оцінка відповідності фактичних параметрів оціночним у промисловому секторі Карпатського економічного району

Показник	2016		Відх. (+, -)
	Прогноз	Факт	
<i>Індекс промислової продукції, % до попереднього року</i>			
Закарпатська	102,2	105,9	3,7
Івано-Франківська	102,2	95,5	-6,7
Львівська	102,2	99,3	-2,9
Чернівецька	102,2	96,9	-5,3
<i>Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі виробництва промислової продукції, %</i>			
Закарпатська	50	4,6	-45,4
Івано-Франківська	50	1,3	-48,7
Львівська	50	1,9	-48,1
Чернівецька	50	2,4	-47,6
<i>Частка промислових підприємств, що провадять інноваційну діяльність, %</i>			
Закарпатська	25	8,0	-17
Івано-Франківська	25	18,4	-6,6
Львівська	25	18,4	-6,6
Чернівецька	25	15,1	-9,9
<i>Підвищення реальної заробітної плати працівника промисловості, % до попереднього року</i>			
Закарпатська	10-15	21	6,0
Івано-Франківська	10-15	14	-1,0
Львівська	10-15	14	-1,0
Чернівецька	10-15	17	2,0
<i>Приросту експорту промислової продукції, % до попереднього року</i>			
Закарпатська	7-10	10,2	0,2
Івано-Франківська	7-10	12,5	2,5
Львівська	7-10	6,1	-3,9
Чернівецька	7-10	16,1	6,1

Джерело: розраховано автором на основі [1-4]

Найгіршою є ситуація щодо формування інноваційних процесів на рівні промислових підприємств. Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі виробництва промислової продукції областей Карпатського економічного району у 2016 році була значно меншою за визначену величину на рівні 50%.

Не відповідає визначеній величині і частка промислових підприємств, що проводять інноваційну діяльність. Так їх частка за статистичними даними є найменшою у Закарпатській області – лише 8% від загального обсягу підприємств. Позитивними щодо даного показника є тенденції у Івано-Франківській та Львівській областях.

Серед позитивних тенденцій розвитку підприємств промислового комплексу можна визначити зростання рівня реальної заробітної плати працівників промисловості. Покращення динаміки даного показника та наближення, а інколи і перевищення запропонованих оціночних значень індикатора (для Закарпатської та Чернівецької області) засвідчує зацікавленість менеджменту промислових підприємств у покращенні кадрового потенціалу та зростання рівня мотивації працівників промисловості.

Важливе значення розвитку промислового комплексу Карпатського економічного району підтверджується і приростом експорту промислової продукції. Максимальне значення приросту даного показника визначено на рівні 10% щорічно. Для трьох областей району фактичні значення приросту у 2016 році перевищують максимальне значення показника. Це виступає свідченням існування значного експортного потенціалу та можливості експорто-орієнтованого варіанту розвитку промислового комплексу району.

Узагальнені висновки за першим етапом моніторингу: оцінка відповідності фактичних параметрів розвитку оціночним за основними показниками розвитку Карпатського економічного району засвідчує необхідність застосування системи стимулюючих та регулятивних заходів спрямованих на покращення динаміки валового регіонального продукту (Закарпатська та Чернівецька області) та забезпечення фінансування відтворювальних процесів, особливо з позицій зростання іноземних інвестицій; основним варіантом покращення економічної динаміки в областях Карпатського економічного району повинен стати експортрозширюючий варіант розвитку, а заходи економічної політики повинні бути спрямовані на сприяння міжнародному бізнес-партнерству підприємств областей району; покращення якісних та кількісних параметрів розвитку промислового комплексу Карпатського економічного району напряму пов'язане зі стимулювання інноваційних процесів на рівні промислових підприємств та зростанням частки реалізованої інноваційної продукції до 50% від обсягу виробництва промислової продукції.

Етап 2. Оцінка результативності управлінських заходів.

Основні напрями розвитку промислового комплексу та перелік управлінських заходів які повинні забезпечити його обґрунтовано у Стратегіях розвитку областей району. У зазначених програмних документах сформульовано основні цілі та розроблено варіанти

розвитку областей району. Окреслимо та проведемо аналіз тих з них, які безпосередньо стосуються промислового сектору регіону.

Основні напрями розвитку *Закарпатської області* ґрунтуються на твердженні, що економіка області є зорієнтованою на два основні сектори – сферу послуг (більше 60%, при чому торгівля і ремонт – більше 50%) та промисловий сектор (більше 40%) [11]. Очікувано, що за відсутності або неефективності управлінських заходів сектор торгівлі в області залишиться на переважаючих позиціях, як вид діяльності, що забезпечує найбільш високий рівень віддачі.

У стратегії розвитку Закарпатської області розглядаються три основні сценарії розвитку: сценарій слабого зростання або статус кво; сценарій інновацій та швидкого розвитку; сценарій модернізації та помірнього зростання.

Реалізація першого зі сценаріїв не передбачає значних змін у кількісних та якісних характеристиках промислового комплексу. Тенденції, характерні для попереднього періоду, зберігаються, що посилює зорієнтованість області на сфері послуг, а відсутність усталеного економічного зростання призведе до скорочення робочих місць та прискорення міграційних процесів.

Розвиток області за сценарієм інновацій та швидкого розвитку передбачає зорієнтованість на інноваційну діяльність та розвиток високотехнологічних галузей. Основним чинником розвитку повинна стати активна регіональна політика підтримання інновацій та зростання ролі науки у формуванні відповідного бізнесового та інвестиційного середовища. Очікується приплив інвестицій у високотехнологічні галузі.

За сценарієм модернізації та помірнього зростання відсутність необхідних фінансових ресурсів та інертність розвитку призведе до виокремлення окремих територій або підприємств, які стануть центрами впровадження інновацій та економічного розвитку. Процес модернізації буде відбуватися переважно за рахунок власних фінансових ресурсів, а отже лише активна регіональна політика, чітке обґрунтування пріоритетних видів діяльності та застосування економічних методів регулювання регіонального розвитку спроможне забезпечити зміну існуючих пропорцій у розвитку економіки області та забезпечити пріоритетний розвиток її промислового комплексу.

У промисловому виробництві, за умови розвитку за даним сценарієм, можливим є розвиток машинобудування, харчової промисловості (з наближенням технологічних процесів до європейських стандартів), лісопромислового комплексу (з запровадженням технологій з глибокої переробки деревини, виробництва меблів, досягнення повнішого використання лісосічних відходів деревини) [11].

Недостатній рівень інноваційної активності підприємств промислового комплексу області (див. табл. 2) та тенденції розвитку підприємств переробної промисловості засвідчує, що найбільш ймовірним є розвиток економіки Закарпатської області загалом та її промислового комплексу зокрема за третім сценарієм модернізації та помірнього зростання.

З метою досягнення запланованих результатів основною стратегічною метою регіональної промислової політики повинно стати забезпечення модернізації підприємств промислового комплексу області та забезпечення помірних темпів економічного зростання (табл. 3).

Стратегічні та тактичні цілі та сценарії розвитку Івано-Франківської області визначено у Стратегії розвитку області на період до 2020 року. У документі зазначено, що область є промислово-сільськогосподарським регіоном, хоча протягом останніх років реальний сектор скорочується, а економічний профіль області набуває ознак торгово-послужового [11].

Відповідно до Стратегії розвитку можливим є три варіанти розвитку промислового комплексу регіону [11]: базовий сценарій передбачає інерційний варіант розвитку промислового комплексу області – структура промислового виробництва залишається без змін: переважаючим є розвиток підприємств видобувної та енергетичної промисловості; буде спостерігатися тенденція до зменшення обсягу реалізації продукції

переробної промисловості; частка ВРП регіону і надалі не перевищуватиме 2%; модернізаційний сценарій інноваційного розвитку – активна адміністративно-територіальна, бюджетна та податкова реформи сприятимуть формуванню ефективної промислової та інвестиційної політики; реалістичний сценарій розвитку – виокремлення локальних «точок зростання» – окремих промислових галузей та виробництв з інноваційним шляхом розвитку.

Аналіз динаміки розвитку та структурних трансформацій промислового комплексу Івано-Франківської області засвідчує наближення фактичних параметрів розвитку області до базового сценарію: протягом 2014-2017 рр. спостерігається тенденція до зменшення обсягів виробництва підприємств переробної промисловості регіону на з 56% від загального обсягу у 2015 році до 44-45% у наступні періоди. Протилежними є тенденції щодо розвитку підприємств енергетичного комплексу – частка продукції зростає з року в рік та наближається до величини 45% від загального обсягу виробництва промислової продукції області.

Таблиця 3

Рекомендовані складові регіональної промислової політики Закарпатської області

Основна стратегічна мета	Забезпечення модернізації підприємств промислового комплексу області та помірних темпів економічного зростання
Комплекс тактичних цілей	- організаційне та інфраструктурне забезпечення формування центрів інноваційного та інвестиційного розвитку промислового комплексу регіону; - сприяння розвитку наявних в регіоні організаційно-інституційних форм для підвищення життєздатності регіональної економіки; - стимулювання прикладної активності наукових закладів та установ Закарпатської області з метою залучення результатів їх діяльності у виробничо-господарську діяльність промислових підприємств області; - забезпечення формування обсягу фінансових ресурсів територіальних громад на рівні, достатньому для розвитку відповідної соціальної та інженерної інфраструктури; - сприяння підвищенню рівня технологічності, запровадженню європейських стандартів до технології виробництва та готової продукції харчової промисловості області; - сприяння розвитку підприємств лісопромислового комплексу з глибокої переробки деревини, виробництва меблів, досягнення повнішого використання лісосічних відходів деревини.
Визначені пріоритетні види діяльності	машинобудування; харчова промисловість; лісопромисловий комплекс.
Очікувані оціночні параметри	Зростання частки реалізованої промислової продукції машинобудування до 40-45%, харчової промисловості – до 10%, а продукції лісопромислового комплексу до 15% від загального обсягу реалізованої продукції

Джерело: сформовано автором за [11]

Пожвавлення тенденцій розвитку та перехід до модернізаційного сценарію інноваційного розвитку промислового комплексу Івано-Франківської області потребує перегляду складових регіональної промислової політики (табл. 4).

Дослідження структурних та динамічних змін у розвитку промислового комплексу Львівської області (див. табл. 5) доводить відсутність змін у його розвитку, які закладені у оптимістичному варіанті розвитку: показник приросту експорту промислової продукції у Львівській області є найменшим серед областей Карпатського економічного району, а у структурі експорту переважає експорт сировини та матеріалів.

Позитивним є збереження частка продукції машинобудування на рівні 25% у структурі експорту промислової продукції області. Зазначені тенденції засвідчують відсутність позитивних та динамічних змін експорту промислової продукції регіону; одним з важливих напрямів розвитку промислового комплексу Львівської області визначено розвиток машинобудування. Результати проведеного дослідження засвідчують, що у структурі продукції переробної промисловості Львівській області частка машинобудування становить лише 6-7%, а у динаміці спостерігається тенденція до зменшення даного показника; частка зайнятих у промисловому комплексі

області у 2016 р. становила 24,5% від загального обсягу, а у 2017 р. –25%; у динаміці обсягів виробництва за такими видами економічної діяльності як легка промисловість і виробництво деревини та виробів з

деревини не спостерігаються позитивні тенденції. Частка реалізації виробів з деревини у загальному обсязі промислової продукції регіону становить 8%.

Таблиця 4

**Рекомендовані складові регіональної промислової політики
Івано-Франківської області**

Основна стратегічна мета	Забезпечення модернізації підприємств промислового комплексу області та перехід до інвестиційно-інноваційного розвитку
Комплекс тактичних цілей	- зменшення диспропорцій у структурі промислового виробництва регіону: на сьогоднішній день існує значний нахил промислового виробництва на користь електроенергетики та нафтовидобутку; - сприяння розвитку високотехнологічних галузей таких, як машинобудування та легка промисловість; - стимулювання розвитку підприємств хімічної промисловості регіону, яка є важливою складовою промислового комплексу області, розробка системи заходів спрямованих на покращення фінансових показників та результатів діяльності провідних підприємств галузі («Карпатнафтохім»); - сприяння підвищенню рівня технологічності, запровадженню європейських стандартів до технології виробництва; сприяння зменшенню частки низькопродуктивних, енергомістких та екологічно шкідливих підприємств; - сприяння розвитку підприємств у галузях з високою доданою вартістю.
Визначені пріоритетні види діяльності	машинобудування; хімічна та нафтохімічна промисловість; лісопромисловий комплекс та деревообробна промисловість.
Очікувані оціночні параметри	Зростання частки реалізованої промислової продукції переробної промисловості до 56-60% від загального обсягу промислового виробництва. Зростання реалізованої промислової продукції машинобудування до 5-6%, хімічної та нафтохімічної промисловості – до 17-20%, а продукції лісопромислового комплексу до 13-15% від загального обсягу реалізованої продукції.

Джерело: сформовано автором за [11]

Отже, найбільш ймовірним варіантом розвитку є інерційний сценарій та збереження тенденцій у розвитку промислового комплексу Львівської області. Перехід до оптимістичного сценарію розвитку потребує перегляду системи управлінських заходів та

корегування комплексу тактичних цілей регіональної промислової політики Львівської області на користь пріоритетності розвитку машинобудування та лісопромислового комплексу (табл. 5).

Таблиця 5

Рекомендовані складові регіональної промислової політики Львівської області

Основна стратегічна мета	Забезпечення розвитку високотехнологічної промисловості та покращення відтворювальних пропорцій
Комплекс тактичних цілей	- підвищення конкурентоспроможності та розширення ринків збуту продукції промислового сектору економіки Львівської області шляхом стимулювання розвитку промислових підприємств з завершеним технологічним циклом виготовлення товарів для внутрішнього і зовнішнього ринків; - проведення галузевих реформ спрямованих на оптимізацію структури промислового виробництва та стимулювання розвитку тих видів економічної діяльності, які забезпечують експортрозширюючий варіант розвитку економіки регіону (машинобудування, харчова та деревообробна промисловість); - фінансове забезпечення науково-виробничих програм інноваційного характеру, спрямованих на розробку і впровадження новітніх технологій, покращення якісних характеристик продукції промислового комплексу, наближення їх до європейських вимог; - стимулювання розвитку прибуткових та високотехнологічних промислових виробництв; - реалізація енергозберігаючої моделі розвитку промисловості; - розробка системи стандартизації та технічного регулювання у відповідність з міжнародними стандартами; - стимулювання іноземних інвестицій у модернізацію та технічне переоснащення техніко-технологічної бази промислового виробництва.
Визначені пріоритетні	машинобудування,

види діяльності	харчова промисловість лісопромисловий комплекс
Очікувані оціночні параметри	Зростання частки реалізованої промислової продукції переробної промисловості до 76-77% від загального обсягу промислового виробництва. Зростання реалізованої промислової продукції машинобудування до 7-8%, харчової промисловості – до 34-35%, а продукції лісопромислового комплексу до 10-11% від загального обсягу реалізованої продукції.

Джерело: сформовано автором за [11]

Стратегією розвитку Чернівецької області до 2020 року [14] однією з пріоритетних операційних цілей соціально-економічного розвитку визначено забезпечення гармонійного розвитку промислового сектору області.

Дослідження структури та динаміки розвитку промислового сектору області дозволили визначити такі основні управлінські заходи, спрямовані на покращення економічних процесів: розробка системи правових та адміністративних регуляторів, спрямованих на розвиток галузей добувної промисловості області; фінансове та економічне стимулювання створення нових та технічне переоснащення існуючих високотехнологічних

промислових підприємств, насамперед у галузях машинобудування та деревообробної промисловості; зниження рівня залежності розвитку промислових підприємств від кон'юнктури зовнішніх ринків, забезпечення зростання рівня диверсифікації їх ринків збуту; покращення територіальної структури промислового сектору області (більше 75% промислового виробництва зосереджено в м. Чернівці) шляхом стимулювання розвитку підприємств харчової та деревообробної промисловості, а також необхідної виробничої інфраструктури; стимулювання виробництва альтернативних видів палива та енергії шляхом використання технологічної сировини, відходів лісозаготівель та лісопиляння.

Таблиця 6

Рекомендовані складові регіональної промислової політики Чернівецької області

Основна стратегічна мета	Структурна трансформація промислового комплексу області на користь розвитку високотехнологічних промислових підприємств, насамперед у галузях машинобудування та деревообробної промисловості
Комплекс тактичних цілей	- розробка системи правових та адміністративних регуляторів, спрямованих на розвиток галузей добувної промисловості області; - фінансове та економічне стимулювання створення нових та технічне переоснащення існуючих високотехнологічних промислових підприємств, насамперед у галузях машинобудування та деревообробної промисловості; - зниження рівня залежності розвитку промислових підприємств від кон'юнктури зовнішніх ринків, забезпечення зростання рівня диверсифікації їх ринків збуту; - покращення територіальної структури промислового сектору області (більше 75% промислового виробництва зосереджено в м. Чернівці) шляхом стимулювання розвитку підприємств харчової та деревообробної промисловості, а також необхідної виробничої інфраструктури; - стимулювання виробництва альтернативних видів палива та енергії шляхом використання технологічної сировини, відходів лісозаготівель та лісопиляння.
Визначені пріоритетні види діяльності	машинобудування, харчова промисловість, виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції, лісопромисловий комплекс
Очікувані оціночні параметри	Зростання частки реалізованої промислової продукції переробної промисловості до 60% від загального обсягу промислового виробництва. Зростання реалізованої промислової продукції машинобудування до 10%, харчової промисловості – до 22-25%, а виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції до 10-11% від загального обсягу реалізованої продукції.

Джерело: сформовано автором за [14]

Узагальнені висновки за другим етапом моніторингу: основні тенденції та параметри розвитку промислового комплексу Карпатського економічного району обґрунтовано в Стратегіях розвитку областей району до 2020 року; результативність заходів регіональної промислової політики обґрунтовано за результатами моніторингу відповідності фактичних тенденцій розвитку складових промислового комплексу, задекларованих у Стратегіях розвитку

параметрам; фактичні значення розвитку промислового комплексу областей Карпатського економічного району суттєво відрізняються від запланованих значень, а сформовані пропорції відповідають сценарію розвитку, зорієнтованому на збереження тенденцій попереднього періоду та слабкої інноваційно-інвестиційної динаміки. Відсутність позитивних змін та переважання протягом останніх років сировинних видів промислового виробництва з незавершеним циклом виробництва

засвідчує низький рівень результативності заходів регіональної промислової політики.

Етап 3. Оцінка збалансованості розвитку промислового комплексу регіону.

В основу об'єднання окремих територій (областей) у економічний район закладено можливість забезпечення збалансованого їх розвитку та застосування єдиних управлінських підходів і заходів.

Збалансованість розвитку промислового комплексу Карпатського економічного району визначається ступенем формування та підтримки оптимальних пропорцій між усіма його елементами та можливість системи загалом виконувати свої функції найкращим чином. Критеріями визначення оптимальних пропорцій є не тільки забезпечення зростання основних економічних показників розвитку промислового комплексу, а й утримання позитивних тенденцій у довгостроковому періоду, ефективне використання наявних сировинних та людських ресурсів, зростання характеристик конкурентоспроможності промислової продукції, забезпечення експорторозширюючого варіанту розвитку областей району.

Теоретично і практично доведено, що формування пропорцій у економічній системі (зокрема у промисловому комплексі) відбувається під впливом наступних чинників: зміною кон'юнктури ринку як всередині економічної системи (країні або регіоні), так і в межах світової економіки; переливом капіталу з галузі та сфери діяльності з більш високим на даний момент часу рівнем прибутку на вкладений капітал; динамікою внутрішнього та зовнішнього попиту на продукцію секторів і галузей, що обумовлено зміною величини реальних доходів населення і нерівномірним збільшенням попиту на окремі групи товарів в міру зростання доходів; заходами та інструментами регіональної політики за умови активної участі держави у економічних процесах.

На сьогоднішній день вектор впливу основної частини з перелічених чинників є негативним та не сприяє формуванню оптимальних економічних пропорцій у промисловому комплексі району. Саме тому на перше місце виходить проблема активізації системи управлінських заходів та забезпечення ефективної регіональної політики, у тому числі і промислової.

Серед сукупності форм регіональної промислової політики спрямованої на формування оптимальних пропорцій необхідно виділити активну структурну політику. Критерієм її оптимальності є ступінь відповідності існуючої структури промислового комплексу району суспільним потребам та наявному та прогнозованому ресурсному потенціалу.

Формування оптимальних пропорцій розвитку промислового комплексу повинно стати основою при розробці та впровадженні стратегії розвитку регіону,

тобто за результатами виявлення галузевих пріоритетів обґрунтовуються можливі шляхи стабілізації та розвитку окремих його складових.

За результатами проведених досліджень тенденцій, динаміки та результатів розвитку промислового комплексу областей Карпатського економічного району можна зазначити, що його основу формують галузі переробної промисловості.

Тенденції, які сформувались протягом останніх років, пов'язані зі зростанням частки промислового виробництва у сировинно-орієнтованих галузях промисловості, а, відповідно, і зміна структури виробленої промислової продукції, засвідчують не оптимальність галузевих пропорцій промислового виробництва. Зростання експорту сировинних ресурсів, особливо у лісопромисловому комплексі регіону, та тенденція до зменшення обсягів виробництва виробів з деревини та меблів засвідчують зменшення потенційних можливостей розвитку підприємств лісопереробного комплексу району у майбутньому.

Окремою проблемою постає брак кваліфікованих трудових ресурсів та прискорення міграційних процесів в областях району. Погіршення якісних характеристик та зменшення кількості трудових ресурсів, їх слабка мотивація та відсутність стимулів для розвитку унеможливають формування позитивної динаміки розвитку підприємств промислового комплексу Карпатського економічного району.

На сьогоднішній день основу промислового комплексу району формують лісопромисловий комплекс, машинобудування та харчова промисловість. Більшість підприємств комплексу характеризуються низьким ступенем технологічної інноваційності, а промислова продукція – низьким рівнем конкурентоспроможності. Окремою проблемою забезпечення збалансованого розвитку промислових підприємств є брак фінансових та інвестиційних ресурсів та слабка інвестиційна активність внутрішніх та іноземних інвесторів.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В основу забезпечення збалансованості розвитку промислового комплексу регіону повинна бути закладена активна регіональна промислова політика, спрямована на формування таких напрямів структурних зрушень та трансформацій, які б, з одного боку, сприяли побудові ефективного, конкурентоспроможного і високотехнологічного промислового комплексу регіону, а, з іншого, сприяли максимізації забезпечення споживчих потреб населення та виробничих потреб суб'єктів господарювання власного економічного району. Подальші дослідження будуть спрямовані на обґрунтування поточних завдань розвитку областей Карпатського економічного району.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Впровадження інновацій на промислових підприємствах [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Закарпатській області. – Режим доступу: http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/nauka/2016/vprov_innov_2000-2015.pdf. 45.
2. Впровадження інновацій на промислових підприємствах [Електронний ресурс] / Головне управління

статистики в Івано-Франківській області. – Режим доступу: <http://www.ifstat.gov.ua/>. 46.

3. Впровадження інновацій на промислових підприємствах [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Львівській області. – Режим доступу: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/year/2012/t079912_7.pdf. 47.

4. Впровадження інновацій на промислових підприємствах [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Чернівецькій області. – Режим доступу: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/>. 48.

5. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-p#n11>.

6. Кількість підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2016 році [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Закарпатській області. – Режим доступу: http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/struct/2017/kil_pdr_2016.pdf. 41.

7. Кількість підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2016 році [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Львівській області. – Режим доступу: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/year/2016/t099916_1.pdf. 42.

8. Кількість підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2016 році [Електронний ресурс] / Головне управління статистики в Івано-Франківській області. – Режим доступу: <http://www.ifstat.gov.ua/>

9. Кількість підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2016 році [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Чернівецькій області. – Режим доступу: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/>

10. Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів за січень-грудень 2016 року [Електронний ресурс] / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/03/Reytingova-otsinka-za-sichen-gruden-2016-roku-prezentatsiyni-materiali.pdf>.

11. Стратегія Закарпатської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dfr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2015/05/Strategiya.pdf.

12. Стратегія Івано-Франківської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.if.gov.ua/files/SP_IF_oblast_4.pdf.

13. Стратегія Львівської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dfr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2016/05/146_dod_Strategiya_2020.pdf.

14. Стратегія Чернівецької області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bukoda.gov.ua/sites/default/files/doc/PDF/proekt_strategiyi_rozvitku_oblasti_2020.pdf.

15. Храпкіна В. В. Економічна діагностика параметрів регіонального розвитку / В. В. Храпкіна, В. Ю. Медвідь // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент. – 2017. – Вип. 4. – С. 86-90. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2017_4_18.

REFERENCES

1. Vprovadzhenja innovacij na promyslovyh pidpryjemstvah. Retrieved from http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/nauka/2016/vprov_innov_2000-2015.pdf.

2. Vprovadzhenja innovacij na promyslovyh pidpryjemstvah. Retrieved from <http://www.ifstat.gov.ua/>.

3. Vprovadzhenja innovacij na promyslovyh pidpryjemstvah. Retrieved from http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/year/2012/t079912_7.pdf.

4. Vprovadzhenja innovacij na promyslovyh pidpryjemstvah. Retrieved from <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/>.

5. Derzhavna strategija regional'nogo rozvytku na period do 2020 roku. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-p#n11>.

6. Kil'kist' pidpryjemstv za i'h rozmiramy za vydamy ekonomichnoi' dijal'nosti u 2016 roci. Retrieved from http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/struct/2017/kil_pdr_2016.pdf.

7. Kil'kist' pidpryjemstv za i'h rozmiramy za vydamy ekonomichnoi' dijal'nosti u 2016 roci. Retrieved from http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/year/2016/t099916_1.pdf.

8. Kil'kist' pidpryjemstv za i'h rozmiramy za vydamy ekonomichnoi' dijal'nosti u 2016 roci. Retrieved from <http://www.ifstat.gov.ua/>

9. Kil'kist' pidpryjemstv za i'h rozmiramy za vydamy ekonomichnoi' dijal'nosti u 2016 roci. Retrieved from <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/>

10. Monitoryng social'no-ekonomichnogo rozvytku regioniv za sichen'-gruden' 2016 roku. Retrieved from <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/03/Reytingova-otsinka-za-sichen-gruden-2016-roku-prezentatsiyni-materiali.pdf>.

11. Strategija Zakarpats'koi' oblasti na period do 2020 roku. Retrieved from http://dfr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2015/05/Strategiya.pdf.

12. Strategija Ivano-Frankivs'koi' oblasti na period do 2020 roku. Retrieved from http://www.if.gov.ua/files/SP_IF_oblast_4.pdf.

13. Strategija L'vivs'koi' oblasti na period do 2020 roku. Retrieved from http://dfr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2016/05/146_dod_Strategiya_2020.pdf.

14. Strategija Chernivec'koi' oblasti na period do 2020 roku. Retrieved from http://www.bukoda.gov.ua/sites/default/files/doc/PDF/proekt_strategiyi_rozvitku_oblasti_2020.pdf.

15. Hrapkina, V. V., Medvid', V. Ju. (2017). Ekonomichna diagnostyka parametriv regional'nogo rozvytku. Visnyk

Либя Наталья Степановна. ОЦЕНКА ПОСЛЕДСТВИЙ РЕАЛИЗАЦИИ РЕГИОНАЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОЙ ПОЛИТИКИ В СОЦИАЛЬНОЙ И ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СФЕРАХ КАРПАТСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЙОНА

В современных условиях хозяйствования развитие отечественного промышленного комплекса является основой социально-экономического развития страны. Вместе с тем необходимость децентрализации функций по управлению социально-экономическим развитием регионов, в т. ч. развитием региональных промышленных комплексов, обосновывает целесообразность проведения научных исследований по разработке стратегий промышленного развития регионов. Оценка промышленного потенциала регионов становится важным инструментом стратегического планирования и управления развитием промышленности регионов. В качестве основных параметров мониторинга (диагностики) развития промышленного комплекса региона предлагаются понятия результативности системы мероприятий региональной промышленной политики с позиций степени достижения запланированных параметров и результатов развития. В качестве параметров результативности также целесообразно определить эффективность управления экономической системой региона и обеспечения сбалансированности социально-экономического развития Карпатского экономического района. Цель статьи состоит в обосновании основных этапов системной экономической диагностики развития промышленного комплекса региона. В процессе проведения исследований автором использовано основные методы экономического анализа, статистические методы исследования, причинно-следственные методы экономического анализа. Автором предложена методика системной экономической диагностики развития промышленного комплекса региона, которая включает следующие этапы: оценку соответствия фактических параметров развития оценочным по основным составляющим экономики мезорегиона и его промышленного комплекса; оценку результативности управленческих мероприятий, направленных на стимулирование развития промышленного комплекса Карпатского экономического района; оценку сбалансированности развития промышленного комплекса региона. Сформулированы рекомендации прикладного характера, направленные на уточнение составляющих региональной промышленной политики областей Карпатского экономического района. Обосновано, что в основу обеспечения сбалансированности развития промышленного комплекса региона должна быть заложена активная региональная промышленная политика, направленная на построение эффективного, конкурентоспособного и высокотехнологичного промышленного комплекса региона. Дальнейшие исследования будут направлены на обоснование текущих задач развития областей Карпатского экономического района.

Ключевые слова: экономическая диагностика, региональное развитие, Карпатский экономический район, региональная промышленная политика.

Liba Natalia S. ASSESSMENT OF THE CONSEQUENCES' REALIZATION OF REGIONAL INDUSTRIAL POLICY IN THE SOCIAL AND ECONOMIC SPHERES OF THE CARPATHIAN ECONOMIC AREA

In today's economic conditions, the development of the domestic industrial complex remains the basis of social and economic development of the country. At the same time, the necessity of decentralization of state functions in the management of social and economic development of the regions, including the development of regional industrial complexes, substantiates the feasibility of carrying out scientific research on the development of strategies for industrial development of the regions. The application of the assessment of industrial potential of the regions is becoming an important tool for strategic planning and management of regional development. As the main parameters of monitoring (diagnostics) of the industrial complex of the region, the concept of the effectiveness of the measures system of regional industrial policy from the standpoint of the degree of achievement of the planned parameters and development results has been proposed. As performance parameters, it has been also advisable to determine the effectiveness of managing the regional economic system and ensuring a balanced social and economic development of the Carpathian economic area. The purpose of the article is to substantiate the disclosure of the main stages of systemic economic diagnostics of the industrial complex development of the region. In the course of research, the author has applied the basic methods of economic analysis, statistical methods of research, causal and consequential methods of economic analysis. The author has proposed a methodology for systematic economic diagnostics of the development of the region industrial complex, which includes the following stages: assessment of the correspondence of actual development parameters estimated by the main components of the mesoregion economy and its industrial complex; assessment of the effectiveness of management measures aimed at stimulating the development of the industrial complex of the Carpathian economic area; assessment of the development balance of the industrial complex of the region. The recommendations of the applied origin aimed at clarifying the constituents of the regional industrial policy of the Carpathian economic area have been formulated. It has been substantiated that an active regional industrial policy aimed at building an efficient, competitive and high-tech industrial complex in the region should be based on ensuring the balanced development of the region industrial complex. Further research will be aimed at substantiating the current tasks of development of the regions of the Carpathian economic area.

Key words: economic diagnostics, regional development, Carpathian economic area, regional industrial policy.

Одержано 15.03.2018 р.